

Антон Павлович Чехов
Дамата с кученцето

Глава 1

Казваха, че на крайбрежната улица се появило ново лице: дама с кученце. Дмитрий Дмитрич Гуров, който беше вече от две седмици в Ялта и бе свикнал с всичко тук, също беше започнал да се интересува от новите лица. Като седеше в павилиона на Верне, той видя как по крайбрежната улица мина млада дама, средна на ръст, блондинка, с барета; след нея тичаше бял шпиц.

После започна да я среща по няколко пъти на ден в парка и градската градинка. Разхождаше се сама, все със същата барета и белия шпиц; никой не знаеше коя е, и я наричаха просто дамата с кученцето.

„Ако е тук без мъжа си и без познати – размишляваше Гуров, – няма да е излишно да се запозная с нея“.

Той нямаше още четиридесет години, но вече имаше дванадесетгодишна дъщеря и двама синове в гимназията. Оженили го бяха рано, още като студент във втори курс, и сега жена му изглеждаше почти два пъти по-възрастна от него. Беше висока, с тъмни вежди, изправена, важна, солидна и както сама се наричаше – мислеща жена. Четеше много, не пишеше в писмата си ъ, наричаше мъжа си не Дмитрий, а Димитрий, а той я смяташе за посредствена, ограничена, неизящна, страхуваше се от нея и не обичаше да стои въщи. Започна да ѝ изневерява много отдавна, изневеряваше ѝ често и сигурно затова почти винаги се изказваше лошо за жените и когато пред него говореха за тях, ги наричаше „низша раса!“

Струваше му се, че има достатъчно горчив опит, за да ги нарича, както си иска, но все пак без „низшата раса“ не можеше да изкара и два дни. В мъжка компания му беше скучно, неловко, беше неразговорлив, сдържан, но когато се намирал сред жени, се чувстваше свободно и знаеше за какво да говори и как да се държи, не му тежеше дори да мълчи с тях. Във външността му, в характера, в цялата му природа имаше нещо привлекателно, неуловимо, което предразполагаше жените към него, привличаше ги; той знаеше това, а и самия него някаква сила го теглеше към тях.

Многократният опит, всъщност горчивият опит, отдавна го беше научил, че всяка близост, която отначало така приятно разнообразява живота и изглежда мило и невинно приключение, у порядъчните хора, особено у московчаните, които не умеят да рискуват, нерешителни са,

неизбежно се превръща в цял проблем, извънредно сложен, и най-накрая положението става тягостно. Но при всяка нова среща с интересна жена този опит се изплъзваше от паметта му, искаше му се да живее и всичко му се струваше толкова просто и забавно.

И ето, веднъж привечер той се хранеше в парка, а дамата с баретата идеше бавно насам, за да заеме съседната маса. Изразът ѝ, походката, облеклото, прическата му подсказваха, че е от добра среда, омъжена, в Ялта е за пръв път и е сама, че ѝ е скучно тук... В историите за порочността на местните нрави имаше много лъжа, той ги презираше и знаеше, че такива истории се съчиняват в повечето случаи от хора, които сами на драго сърце биха съгрешили, стига да можеха; но когато дамата седна на съседната маса на три крачки от него, той си спомни тия истории за леки победи, за разходки из планината и съблазнителната мисъл за близка мимолетна връзка, за приключение с непозната жена, на която не знаеш името и презимето, изведнъж го завладя.

Примами ласкаво шпица и когато кученцето се приближи, закани му се с пръст. Шпицът заръмжа. Гуров пак му се закани.

Дамата го погледна и веднага сведе поглед.

– То не хапе – каза тя и се изчерви.

– Може ли да му дам кокалче? – и когато тя утвърдително кимна, Гуров любезно попита: – Извинете, отдавна ли сте в Ялта?

– От четири-пет дни.

– А аз втора седмица вече карам тук.

Помълчаха малко.

– Времето минава бързо, но всъщност тук е такава скука! – каза тя, без да го погледне.

– Само е прието да се говори, че е скучно тук. Живее някой някъде си в Бельов или Жиздра – и не му е скучно, но дойде ли тук: „Ах, скучно! Ах, прашно!“ Сякаш от Гренада е пристигнал.

Тя се засмя. После и двамата продължиха да се хранят мълчаливо, като непознати; след обяда обаче тръгнаха заедно – и подхванаха шеговит, лек разговор на свободни, доволни хора, на които им е все едно къде ще отидат, за какво ще говорят. Разхождаха се и говореха за странно осветеното море; водата имаше люляков цвят, мек и топъл, а от луната по нея се бе проточила златна пътека. Говореха за задухата след горещия ден. Гуров разказа, че е москвичанин, филолог, но работи в банка; някога се готвел да пее в частна опера, но се отказал, има две къщи в Москва... А от нея научи, че е израсла в Петербург, но се омъжила в С. и живее вече две години там, че ще остане в Ялта още около месец и

може би мъжът ѝ, който също искал да си почине, ще дойде да я вземе. Тя изобщо не можеше да обясни къде работеше мъжът ѝ – в губернското управление или в губернската земска управа, – и това ѝ беше смешно. Гуров научи също, че се казва Ана Сергеевна.

После в хотела той си мислеше за нея, за това, че утре сигурно пак ще я срещне. Така и трябва да бъде. Когато си лягаше, си спомни, че съвсем доскоро тя е била пансионерка, учила е също както сега учи дъщеря му, спомни си колко още плахост, неопитност имаше в смеха ѝ, в разговора ѝ с непознат мъж – сигурно за пръв път през живота си беше сама, в такава обстановка, когато ходят подире ѝ, гледат я и говорят с нея само с тайна цел, за която тя не може да не се досеща. Спомни си нежната ѝ слаба шия, красивите ѝ сини очи.

„Все пак в нея има нещо, което буди съжаление“ – помисли си той и почна да се унася.

Глава 2

Мина седмица от запознаването им. Беше празничен ден. Вътре бе задушно, а навън вятърът носеше прах и събаряше шапки. Човек цял ден чувстваше жажда и Гуров често се отбиваше в павилиона и предлагаше на Ана Сергеевна ту сироп с газирана вода, ту сладолед. Нямахме къде да се отиде.

Вечерта, когато малко поутихна, отидоха на кея, за да гледат пристигането на парахода. На пристанището се разхождаха много хора; бяха излезли да посрещнат някого и държаха букети. И тук ярко биеха на очи две особености на празнично променената ялтенска тълпа: възрастните дами бяха облечени като млади и имаше много генерали.

Поради морското вълнение параходът пристигна късно, когато слънцето вече беше залязло, и преди да спре на кея, дълго маневрира. Ана Сергеевна наблюдаваше с лорнета парахода и пътниците, сякаш търсеше познати, а когато се извърщаше към Гуров, очите ѝ блестяха. Тя много говореше и въпросите ѝ бяха отривисти, но веднага след това забравяше за какво беше питала; после загуби в тълпата лорнета си.

Празничната тълпа се разотиваше, след малко вече не се виждаха хора, вятърът съвсем утихна, а Гуров и Ана Сергеевна стояха, сякаш чакаха още някой да слезе от парахода. Ана Сергеевна вече мълчеше и миришеше цветята, без да гледа Гуров.

– Времето се оправи надвечер – каза той. – Къде да идем сега? Да отидем някъде извън града?

Тя не отговори.

Тогава той я погледна втренчено и изведнъж я прегърна и целуна по устните – лъхнаха го мирис и влага на цветя, тутакси плахо се озърна дали някой не ги беше видял.

– Да отидем у вас... – промълви той.

И те тръгнаха бързо.

В стаята ѝ беше задушно, миришеше на парфюм, който беше купила от японския магазин. Като я гледаше сега, Гуров си мислеше: „Какви ли не срещи стават в живота!“ От миналото пазеше спомен за безгрижни, добродушни, оживени от любовта жени, които му бяха благодарни дори за краткото щастие; и за такива – като например жена му, – които обичаха неискрено, с излишни приказки, превзето, истерично, с такъв израз, сякаш това бе не любов, не страст, а нещо по-значително; за две-

три други, много красиви, студени, на чиито лица внезапно се появяваше хищен израз, упоритото желание да вземат, да изтръгнат от живота повече, отколкото той можеше да им даде, и това бяха жени не в първа младост, капризни, неразсъждаващи, властни, глупави, и когато Гуров охладняваше към тях, красотата им пораждаше в него омраза, а дантелите на бельото им започваха да му приличат на рибени люспи.

Но тук той виждаше единствено оная плахост, непохватност на неопитната младост, чувството за свян; усещаше и някаква обърканост, сякаш някой неочаквано е почукал на вратата. Към това, което се случи, Ана Сергеевна, тази „дама с кученцето“, се отнесе някак особено, много сериозно, като към свое падение – така изглеждаше и това беше странно и неуместно. Чертите ѝ се отпуснаха, посьрнаха и отстрани на лицето ѝ тъжно увиснаха дълги кичури коса, тя се замисли в печална поза, също като грешница от старинна картина.

– Не е хубаво – каза тя. – Вие сега пръв ще престанете да ме уважавате.

На масата в стаята имаше дини. Гуров си отрязва едно парче и започна бавно да яде. Измина най-малко половин час в мълчание.

Ана Сергеевна беше трогателна, от нея лъхаше чистотата на порядъчната, наивна, малко живяла жена; единствената свещ на масата едва осветяваше лицето ѝ, но се виждаше, че нещо ѝ тежи на душата.

– Защо ще престана да те уважавам? – попита Гуров. – Сама не знаеш какво говориш.

– Нека Бог ми прости! – каза тя и очите ѝ се напълниха със сълзи. – Това е ужасно.

– Сякаш се оправдаваш.

– Едва ли ще мога да се оправдая! Порочна съм, долна жена, презирам се и не мисля за оправдание. Излъгах не мъжа си, а себе си. И не само сега, а отдавна вече го лъжа. Мъжът ми може да е честен, добър човек, но той е лакей! Не зная какво прави, каква му е службата, зная само, че е лакей. Когато се омъжих за него, бях на двадесет години, терзаше ме любопитство, искаше ми се нещо по-хубаво; нали все пак има – казвах си – друг живот. Искаше ми се да поживея! Да поживея, да поживея... Любопитството ме изгаряше... вие не разбирате това, но, кълна се в Бога, вече не можех да се владея, нещо ставаше с мен, невъзможно беше да ме задържат, казах на мъжа си, че съм болна, и дойдох тук... И тук все ходех като замаяна, като безумна... и ето станах покварена, безнравствена жена, която всеки може да презира.

На Гуров му дотегна да я слуша, дразнеха го наивният тон, това

разкаianie, така неочаквано и неуместно; ако не бяха сълзите в очите ѝ, можеше да се помисли, че се шегува или играе някаква роля.

– Не разбирам – каза той тихо – какво искаш!

Тя скри лице в гърдите му и се притисна към него.

– Вярвайте, вярвайте ми, моля ви... – говореше тя. – Обичам честния, чистия живот, грехът ми е противен, но сама не зная какво върша. Простите хора казват: дяволът го е накарал. И аз сега мога да кажа за себе си, че дяволът ме накара.

– Стига, стига... – бърбеше Гуров.

Той гледеше неподвижните ѝ уплашени очи, целуваше я, говореше ѝ тихо и ласкаво и постепенно тя се успокои, веселостта ѝ се възвърна; двамата започнаха да се смеят.

По-късно, когато излязоха, на крайбрежната улица не се мяркаше жива душа, градът със своите кипариси имаше съвсем мъртъв вид, но морето все така шумеше и се плискаше в брега; някаква лодка се люлееше върху вълните и в нея сънено мъждукаше фенерче.

Намериха файтон и тръгнаха за Ореанда.

– Току-що научих долу във фоайето фамилното ти име: на таблото пише Фон Дидериц – каза Гуров. – Мъжът ти германец ли е?

– Не, струва ми се, че дядо му е бил германец, но той е православен.

В Ореанда поседяха на една пейка недалеч от черквата, гледаха морето долу и мълчаха. Ялта едва се виждаше през утринната мъгла, по върховете на планините бяха накацали неподвижни бели облаци. Листата на дърветата не трепваха, цвъртяха цикади и еднообразният глух шум на морето, който идеше отдолу, говореше за покоя, за вечния сън, който ни очаква. Така е шумяло долу, когато тук не е имало още нито Ялта, нито Ореанда, сега шуми и ще шуми пак така равнодушно и глухо, когато нас вече няма да ни има. И в това постоянство, в пълното равнодушие към живота и смъртта на всеки от нас се крие може би залогът за вечното ни спасение, за непрекъснатото усъвършенстване. Седнал до младата жена, която при изгрева на слънцето му изглеждаше толкова хубава, успокоен и очарован от гледката на тая приказна обстановка – море, планини, облаци, необятно небе, – Гуров разсъждаваше наум, че всъщност, ако се замисли човек, всичко е прекрасно на този свят, всичко освен онова, което ние самите мислим и вършим, забравили за висшите цели на битието, за човешкото си достойнство.

Приблужи се някакъв човек – види се, пазачът, – погледна ги и отмина. Дори тази подробност му се стори така тайнствена и също хубава.

Видяха как пристигна параходът от Теодосия, осветен от утринната зора, вече със загасени светлини.

– По тревата има роса – наруши мълчанието Ана Сергеевна.

– Да. Време е да си ходим.

Върнаха се в града.

После всеки ден по обед се срещаха на крайбрежната улица, закусваха заедно, обядваха, възхищаваха се на морето. Тя се оплакваше, че не може да спи и сърцето ѝ бие тревожно, и задаваше все едни и същи въпроси, обезпокоена ту от ревност, ту от страх, че той не я уважава достатъчно. Често в градинката или в парка, когато наблизко нямаше никого, той я притегляше внезапно към себе си и я целуваше страстно. Пълното безделие, целувките посред бял ден с озъртане и страх да не ги види някой, горещината, мирисът на морето и сновящите пред очите му свободни, пременени и сити хора сякаш го преродиха; той говореше на Ана Сергеевна колко е хубава, съблазнителна, беше невъздържано страстен, не се отделяше ни крачка от нея, а тя често се замисляше и непрекъснато го молеше да си признае, че не я уважава, не я обича, вижда в нея само покварената жена. Почти всяка вечер по-късничко отиваха някъде извън града, в Ореанда или на водопада; и разходките им доставяха удоволствие, впечатленията всеки път без изключение бяха прекрасни, величави.

Очакваха да пристигне мъжът ѝ. Но се получи от него писмо, в което съобщаваше, че не бил добре с очите, и молеше жена си по-скоро да се върне. Ана Сергеевна се разбърза.

– Хубаво стана, че си заминавам – казваше тя на Гуров. – Тук съдбата има пръст.

Тя тръгна с фойтон и той я придружи. Пътуваха цял ден. Когато се настани в експреса и удари вторият звънец, тя заговори:

– Нека ви погледам още малко... Да ви погледна още веднъж. Ето така.

Тя не плака, но беше тъжна, също като болна, а лицето ѝ потръпваше.

– Ще си мисля за вас... ще си спомням – говореше тя. – Господ да ви закриля, със здраве. Не ме споменавайте с лошо. Разделяме се завинаги, така трябва, защото не биваше изобщо да се срещаме. Хайде, Господ да ви закриля.

Влакът бързо отмина, светлините му скоро изчезнаха и само след миг не се чуваше никакъв шум, сякаш всичко нарочно се беше наговорило да прекрати по-скоро тая сладка забрава, това безумие. Останал

сам на перона, загледан в тъмната далечина, Гуров слушаше свиренето на щурците, бръмченето на телеграфните жици с усещането, като че току-що се беше пробудил от сън. Мислеше си, че ето на, в неговия живот бе имало още едно похождение или приключение, което също вече свърши и остана само споменът... Беше развълнуван, тъжен и изпитваше леко разкаяние; тази млада жена, с която вече никога нямаше да се види, не беше щастлива с него; той бе нежен и мил с нея, но все пак в отношението му, в тона и ласките му личеше като сянка лека насмешка, онова грубо високомерие на щастливия мъж, който при това е почти два пъти по-възрастен от нея. През цялото време тя го наричаше добър, необикновен, възвишен; очевидно й се струваше не такъв, какъвто беше в действителност, значи, неволно я беше лъгал...

Тук на гарата вече миришеше на есен, вечерта беше прохладна.

„Време е и за мен да тръгвам на север – каза си Гуров, като напусна перона. – Време е!“

Глава 3

У дома в Москва по всичко личеше, че иде зимата – палеха печки, а сутрин, когато децата се стягаха за училище и пиеха чай, беше тъмно, та баващата запалваше за малко лампата. Студовите бяха започнали. Когато вали първият сняг, първия ден, в който пътуваш с шейна, е приятно да гледаш бялата земя, белите покриви, диша се леко, чудесно и си припомняш младите години. Старите липи и брези, побелели от скреж, имат добродушен вид, те са по-скъпи на сърцето, отколкото кипарисите и палмите, и сред тях вече не ти се мисли за планини и море.

Гуров беше московчанин, върна се в Москва през един хубав мразовит ден и щом сложи шубата и топлите си ръкавици и се разходи по „Петровка“, а в събота вечер чу звъна на камбаните, неотдавнашното пътуване и местата, които беше посетил, загубиха за него цялото си очарование. Лека-полека московският живот го погълна, четеше жадно по три вестника на ден, но казваше, че не чете московски вестници заради принципа. Вече го теглеше към ресторантите и клубовете, по обеда и юбилеи, ласкаеше се, че го посещават известни адвокати и артисти и в докторския клуб играе карти с професор. Вече можеше да изяде цяла порция кисело зеле с месо, приготвено на тиган...

Струваше му се, че ще мине някой и друг месец и Ана Сергеевна ще се изличи от паметта му и само от време на време ще му се явява насън с трогателната си усмивка, както му се бяха явявали другите. Но мина повече от месец, настъпи дълбока зима, а в паметта му всичко бе толкова ясно, сякаш се беше разделил с Ана Сергеевна едва вчера. И спомените се разпаднаха все по-силно. Долитаха ли в кабинета му сред вечерната тишина гласовете на децата, които готвеха уроците си, слушаше ли романс или орган в ресторант, или пак завиеше бурята в камината, изведнъж в паметта му възкръсваше всичко – и това, което се случи на кея, и ранното утро с мъглата в планините, и параходът от Теодосия, и целувките. Дълго се разхождаше из стаята, спомняше си и се усмихваше, а после спомените се превръщаха в мечти и във въображението му миналото се смесваше с онова, което предстоеше. Ана Сергеевна не му се явяваше насън, а вървеше навсякъде подире му като сянка и го следеше. Затвореше ли очи, представяше си я като жива и я виждаше похубава, по-млада, по-нежна, отколкото беше тогава, в Ялта. Вечер тя го гледаше от библиотеката, от камината, от ъгъла, долавяше дъха ѝ,

нежното шумолене на дрехите ѝ. На улицата той изпращаше с поглед жените, търсеше подобна на нея.

И вече го мъчеше силното желание да сподели с някого спомените си. Но въкъси не можеше да говори за любовта си, а въвн от къщи – нямаше с кого. Да не би с наемателите или може би в банката! Пък и за какво да говори? Нима тогава беше обичал? Нима имаше нещо хубаво, поетично или поучително, или дори интересно в отношенията му с Ана Сергеевна? И той трябваше да говори неопределено за любовта, за жените и никой не се досещаше за какво става дума, само жена му свиваше тъмните си вежди и казваше:

– На теб, Димитрий, никак не ти подхожда ролята на празен мъж.

Една нощ, когато излизаше от докторския клуб с партньора си, някакъв чиновник, Гуров не се съдържа и каза:

– Да знаете с каква очарователна жена се запознах в Ялта!

Чиновникът седна в шейната и потегли, но изведнъж се обърна и викна:

– Димитрий Димитрич!

– Какво?

– Одеве вие бяхте прав: есетрата понамирисваше!

Тя толкова обикновени думи, кой знае защо, изведнъж възмутиха Гуров, сториха му се унизителни, долни. Какви дивашки нрави, какви хора! Колко безсмислени нощи, колко безинтересни, прозаични дни! Луда игра на карти, преяждане, пиянство, непрекъснати разговори все за едно и също. Ненужните неща и еднообразните разговори отнемат най-ценното време, най-ценните сили и накрая ти остава някакъв осакастен, безкрил живот, някаква безсмислица, а да се махнеш и да бягаш, е невъзможно, сякаш си затворен в лудница или арестантска рота!

Гуров не спа цялата нощ, възмущаваше се, а после цял ден го боля главата. Не можа да спи и следващите нощи, все седеше в леглото и мислеше или се разхождаше из стаята. Децата му омръзнаха, омръзна му и банката, не му се ходеше никъде, за нищо не му се говореше.

През декември по празниците се стегна за път и каза на жена си, че заминава за Петербург, за да ходатайства за един младеж – и замина за С. Защо? Сам не знаеше. Искаше му се да види Ана Сергеевна, да поговорят, ако е възможно, да си уредят среща.

Пристигна в С. сутринта и нае най-хубавата стая в хотела, чийто под беше постлан целият със сиво войнишко сукно, а на масата имаше посивяла от прах мастилница с конник, който държеше шапка във вдигнатата си ръка, а главата му беше счупена. Портiererът му даде

необходимите сведения: Фон Дидериц живее на улица „Старо-Гончарная“, в собствена къща – недалеч от хотела, живее добре, нашироко, има собствена карета и всички в града го познават. Портиерът изговаряше така: Дръдъриц.

Без да бърза, Гуров отиде на „Старо-Гончарная“ и откри къщата. Точно срещу нея се беше опънала ограда, сива, дълга, с гвоздеи.

„Всеки ще избяга от такава ограда“ – мислеше си Гуров, като поглеждаше ту прозорците, ту оградата.

Премисляше: днес е неприсъствен ден и мъжът ѝ сигурно си е вкъщи. Пък и дори да не е, нетактично ще бъде да влезе вътре и да я смути. Ако ѝ прати бележка и попадне в ръцете на мъжа ѝ, всичко може да се провали. Най-добре да остави на случая. И той започна да се разхожда по улицата и край оградата и да чака този случай. Видя как през вратата влезе в двора просяк и кучетата се нахвърлиха върху него, час след това чу да се свири на пиано, но звуците долитаха слаби, неясни. Сигурно свиреше Ана Сергеевна. Входната врата изведнъж се отвори и излезе някаква стара жена, а подире ѝ тичаше познатият бял шпиц. Гуров искаше да повика кучето, но изведнъж сърцето му заби и от вълнение не можа да си спомни как се казваше.

Продължаваше да се разхожда, като все повече и повече ненавиждаше сивата ограда, и вече ядосан мислеше, че Ана Сергеевна го е забравила и сигурно се развлича с друг, което е толкова естествено за една млада жена, принудена от сутрин до вечер да гледа тая проклетата ограда. Върна се в хотела и дълго седя на дивана, без да знае какво да прави, после обядва и дълго спа.

„Колко глупаво и неприятно е всичко това – мислеше си, след като се събуди, загледан в тъмните прозорци: беше се мръкнало. – Ето че и преспях, без да зная защо. А какво ще правя през нощта?“

Седеше на леглото, покрито с евтино сиво, същинско болнично одеяло, и се подиграваше гневно на себе си:

„На ти дама с кученце... На ти приключение... Седи сега тук“.

Още сутринта на гарата някакъв афиш с много едри букви бе привлякъл вниманието му: даваха за пръв път „Гейша“¹. Спомни си това и тръгна към театъра.

„Много е възможно да посещава премиерите“ – мислеше си той.

Театърът беше пълен. И тук, както изобщо във всички губернерски театри, се издигаше дим чак над полилея, галерията шумно се

---

1. Оперета от английския композитор С. Джоунс.

вълнуваше преди началото на представлението; местните франтове, скръстили ръце отзад, стояха изправени на първия ред; и тук на предното място в губернаторската ложа седеше губернаторската дъщеря с боа, а самият губернатор се криеше скромно зад завеската, тъй че се виждаха само ръцете му; завесата на сцената се люлееше, оркестрантите дълго настройваха инструментите си. През цялото време, докато публиката влизаше и заемаше местата си, Гуров жадно търсеше с очи.

Влезе и Ана Сергеевна. Тя седна на третия ред и щом Гуров я погледна, сърцето му се сви – разбра ясно, че сега в целия свят за него няма по-близък, по-скъп и важен човек; тя, която се беше сляла с провинциалната тъпна, тая дребна, с нищо незабележима жена с най-прост лорнет в ръка изпълваше сега целия му живот, беше негова мъка, радост, единствено щастие, което желаше за себе си; под звуците на лошия оркестър, на отвратителните провинциални цигулки той си мислеше колко хубава е тя. Мислеше и мечтаеше.

Заедно с Ана Сергеевна влезе и седна до нея млад мъж с малки бакенбарди, много висок, прегърбен; при всяка крачка поклащаше главата си, сякаш постоянно се кланяше. Вероятно беше мъжът ѝ, когото тогава, в Ялта, в изблик на мъка тя нарече лакей. И наистина в дългата му фигура, в бакенбардите, в едва забележимата плешивост имаше нещо лакейски скромно, той се усмихваше сладко и в петлицата му блестеше някаква научна значка, също като лакейски номер.

През първия антракт мъжът ѝ излезе да пуши, а тя остана на стола си. Гуров, който седеше също в партера, се приближи до нея и каза с разтреперан глас и пресилена усмивка:

– Здравейте.

Тя го погледна и пребледня, после още веднъж го погледна ужасена, невярваща на очите си, и силно стисна в ръце ветрилото и лорнета едновременно, явно се бореше със себе си да не загуби съзнание. И двамата мълчаха. Тя седеше, той стоеше прав, уплашен от смущението ѝ, и не се решаваше да седне до нея. Застъргаха настройваните цигулки и флейтата, изведнъж стана страшно, като че от всички ложи ги гледаха. Но ето, тя стана и тръгна бързо към изхода; той я последва и двамата вървяха объркано по коридори, стълби, ту се изкачваха, ту слизаха, а пред очите им се мяркаха някакви хора със съдийски, учителски и чиновнически мундири и всички бяха със значки; мяркаха се дами, шуби по закачалките, отвред духаше и ги облъхваше миризма на цигарени угарки. Сърцето на Гуров биеше силно и той си казваше: „О, Господи! За какво са тия хора, този оркестър...“

И тогава неочаквано си спомни как в оная вечер на гарата, когато изпрати Ана Сергеевна, си мислеше, че всичко е свършено и вече никога няма да се видят. Но колко далеч е бил краят!

На една тъсна мрачна стълба, където имаше надпис „Вход за амфитеатъра“, тя се спря.

– Как ме изплашихте! – каза тя задъхана, все още бледа и зашеметена. – О, как ме изплашихте! Едва се крепя. Защо дойдохте? Защо?

– Но разберете, Ана, разберете... – продума той тихо, трескаво. – Моля ви, разберете...

Тя го гледаше със страх, с молба, с любов, гледаше го втрещено, за да попие по-дълбоко в паметта си чертите му.

– Толкова страдам! – продължаваше тя, без да го слуша. – През цялото това време мислех само за вас, живеех с мислите си за вас. Искаше ми се да забравя, да забравя, но защо, защо дойдохте?

На площадката над тях двама гимназисти пушеха и гледаха надолу, но на Гуров му беше безразлично, той притегли Ана Сергеевна и започна да я целува по лицето, страните, ръцете.

– Какво правите, какво правите! – говореше тя с ужас и го отстраняваше от себе си. – Ние сме обезумели. Заминете си още днес, веднага си заминете... Заклевам ви във всичко свято, умолявам ви... Идва някой!

Някой се качваше по стълбата.

– Трябва да заминете... – продължаваше да шепне Ана Сергеевна. – Чувате ли, Дмитрий Дмитрич? Аз ще дойда при вас в Москва. Никога не съм била щастлива, сега съм нещастна и никога, никога няма да бъда щастлива, никога! Не ме карайте да страдам още повече! Кълна ви се, ще дойда в Москва. А сега да се разделим! Мили мой, добрият ми, скъпият ми, да се разделим!

Стисна му ръката и заслиза бързо надолу, като непрекъснато се обръщаше да го види и по очите ѝ личеше, че наистина не беше щастлива... Гуров постоя малко, послуша се и когато всичко утихна, взе от закачалката шубата си и излезе от театъра.

Глава 4

И Ана Сергеевна започна да идва при него в Москва. Веднъж на два-три месеца заминаваше от С. и казваше на мъжа си, че отива да се посьветва с някакъв професор за своята женска болест – и мъжът ѝ вярваше и не вярваше. Като пристигнеше в Москва, отседнаше в „Славянский базар“ и веднага пращаше при Гуров прислужника с червената фуражка. Гуров идваше при нея и никои в Москва не знаеше за това.

Веднъж той отиваше пак така при нея в едно зимно утро (куриерът беше идвал при него вечерта, но не го беше намерил). С него вървеше дъщеря му, която той искаше да изпрати до гимназията, защото му беше на път. Валеше едър мокър сняг.

– Сега е плюс три градуса, а пък вали сняг – обясняваше Гуров на дъщеря си. – Обаче тази топлина е само на повърхността на земята, а в горните слоеве на атмосферата температурата е съвсем друга.

– Татко, а защо през зимата не гърми?

Гуров обясни и това. Говореше и мислеше как сега отива на среща и нито една жива душа не знае за това и вероятно никога няма да узнае. Той водеше две съществувания: едно – явно, което виждаше и знаеше всеки, комуто това беше нужно, пълно с условна истина и условна лъжа, съвсем същото, както на неговите познати и приятели, и друго – което протичаше тайно. И по някакво странно, може би случайно стечение на обстоятелствата всичко, което беше за него важно, интересно, необходимо, в което той беше искрен и не лъжеше себе си, което беше същина на живота му, ставаше тайно от другите, а онова, което беше неговата лъжа, неговата черупка, където се криеше, за да маскира истината, като например работата му в банката, споровете в клуба, неговата „низша раса“, ходенето с жена му по юбилеи – всичко това беше явно. И по себе си съдеше за другите, не вярваше на това, което виждаше, и винаги предполагаше, че у всеки човек под булото на тайната, както под булото на нощта, протича истинският, най-интересният му живот. Всяко лично съществуване се крепи върху тайна и донякъде може би затова културният човек така енергично се застъпва за уважаването на личната тайна.

След като изпрати дъщеря си до гимназията, Гуров се запъти към „Славянский базар“. Свали шубата си долу, качи се по стълбите и тихо почука на вратата. Ана Сергеевна, облечена с любимата му сива рокля, уморена от пътя и очакването, го чакаше от вчера; беше бледа, гледаше

го и не се усмихваше, но щом той влезе, веднага се притисна до гърдите му. Сякаш не бяха се виждали една-две години, целувката им беше дълга, продължителна.

– Е, как живееш там? – попита той тихо. – Какво ново?

– Почакай, сега ще ти кажа... Не мога.

Тя не можеше да говори, понеже плачеше. Обърна се настрана и притисна кърпичката до очите си.

„Нека си поплаче, пък аз ще поседя малко“ – каза си Гуров и седна в креслото.

После позвъни и поръча да му донесат чай; докато пиеше чая, тя продължаваше да стои, обърната към прозореца... Плачеше от вълнение, от горчивото съзнание, че животът им се е наредил толкова печално; виждат се само тайно, крият се от хората като крадци! Нима животът им не е разбит?

– Хайде, стига! – каза той.

За него беше ясно, че тази тяхна любов нямаше скоро да свърши, неизвестно докога щеше да продължи. Ана Сергеевна се привързваше към него все по-силно, обожаваше го и беше немислимо да ѝ се каже, че всичко това все някога трябва да има край; тя не би и повярвала.

Приблужи се до нея и я хвана за раменете, за да я погали, да се пошегува, и в тоя момент се видя в огледалото.

Косата му бе почнала вече да побелява. И му се стори странно, че толкова се беше състарил през последните години, толкова бе съсипан. Раменете, върху които лежаха ръцете му, бяха топли и потръпваха. Почувства състрадание към тоя живот, още толкова топъл и хубав, но вероятно наближил времето, когато щеше да започне да вехне и да посърва както неговият. За какво тя толкова го обича? Той винаги бе изглеждал на жените не такъв, какъвто беше, и те обичаха не самия него, а човека, когото тяхното въображение рисуваше и когото жадно бяха търсили през целия си живот; и дори след като забележеха грешката си, пак го обичаха. И нито една от тях не беше щастлива с него. Времето минаваше, той се запознаваше, свързваше, разделяше, но нито веднъж не беше обичал; имаше всичко друго, но не и любов.

И едва сега, когато косата му побеля, той обикна, както трябва, истински – за пръв път през живота си.

Любовта им беше взаимна, двамата с Ана Сергеевна се обичаха като много близки, свои хора, като съпруг и съпруга, като нежни приятели; струваше им се, че са отредени от съдбата един за друг, и беше непонятно защо той бе женен, а тя – омъжена; сякаш бяха две прелетни

птички, самец и самка, уловени и принудени да живеят в отделни клетки. Простиха си взаимно онова, от което се срамуваха в миналото си, прощаваха си всичко в настоящето и чувстваха, че любовта им ги беше променила и двамата.

Преди в тъжни минути той се успокояваше с всевъзможни разсъждения, каквито му идваха на ум, но сега не му беше до разсъждения, чувстваше дълбоко състрадание, искаше му се да бъде искрен, нежен...

– Остави, мила моя – казваше той, – поплака си, стига вече... Сега хайде да поговорим, да измислим нещо.

И те дълго се съветваха, мислеха как да се избавят от необходимостта да се крият, да лъжат, да живеят в различни градове, да не се виждат дълго време. Как да се освободят от тия непоносими вериги?

– Как? Как? – питаше той и се хващаше за главата. – Как?

Струваше им се, че още малко – и решението ще бъде намерено, след което ще започне новият, прекрасен живот; но и на двамата им беше ясно, че до края има още много, много време и че най-сложното и трудното едва сега започва.

1899

КРАЙ

© Илиана Вladoва, превод от руски

Антон Павлович Чехов
Дама с собачкой, 1899

Сканиране, разпознаване и редакция: NomaD, 2009
Издание: Антон Павлович Чехов. Дамата с кученцето (сборник). Издателство „Труд“

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11138>]